

גיליון מספר

31

גיליון זה יוצא לאור ע"י
מרכז תבונות
מסוגלים להצליח בגמרא

דרכי יצירת קשר

מערכת טלפונית ותכנים:

0733-478-474

כתובת דוא"ל:

m.tvunot@gmail.com

קו להתייעצות בלבד:

054-847-0581

בימים א-ה בין 20:00-21:00

ניתן להירשם לקבלת הגיליון
וחומרים נוספים וכן לבקשת
ייעוץ והדרכה או להזמנת
הרצאות וימי עיון ע"י שליחת
הודעה בדוא"ל.

להשגת הגיליון:

תמונת המערכת - מנצח לשיחור את הגיליונות

תהליך התפתחות הלמידה אצל ילדים ותלמידים (ג)

המהר"ל בדרך חיים: "והתלמוד הוא בינה שמוציא דבר מתוך דבר על ידי הפלפול כל זה נקרא תלמוד".

את בסיס ההתפתחות מבאר בעל ה'סדר היום' בלשונו:

"ענין הגמרא להבין ולהורות האיסור וההיתר ולידע פירושי המשנה והמקרא ולדון במדות שהתורה נדרשת בהם ולשמש ת"ח... ועיקר הוא השימוש והוא הנקרא גמרא. ובהיות האדם בן ט"ו שנה, הרי נתיישב שכלו לקבל כל מה שאמרו לו ואם מסבירים ליה יסבר, וראוי לעסוק מכאן ולהלאה בגמרא, וגמרא אין לה שיעור, כי הוא ים הגדול וענפיו מרובים ושורשיו מתפשטין לאין תכלית והכל לפי מה שהוא אדם וכפי כח שכלו והשגתו ימצא בו לעסוק ויוציא פרי. ועיקר הגמרא צריך רב

ורבן שיסביר סברות נכונות ואמיתיות עד שהוא מעצמו יבין דבר מתוך דבר וידע להורות בין קדש לחול ובין טמא לטהור".

הרי שמבואר להדיא שגיל זה הוא "התיישבות השכל". ומכאן ואילך ראוי הילד לעסוק בגמרא שהיא "שימוש תלמידי חכמים" - כי על ידה האדם מבין את הלך הרוח והחשיבה של חכמי התורה ומרגיל את מוחו ושכלו לחשוב בדרך בה הם חושבים. נאריך בפיתוח כל המיומנויות הללו בפרקים הבאים בעזרת ה'.

ביארנו עד כה את תהליך התפתחות שלבי הלמידה והחשיבה אצל ילדים והראנו את חכמתם של חכמי ישראל היאך זיהו כל שלב ושלב לפי גילו המתאים - והדברים הוכחו לאחר שנים רבות גם ע"י החוקרים בעולם.

בשבועות הקודמים פירטנו ונתחנו את תהליך התפתחות הלמידה אצל ילדים ותלמידים, והשבוע בסייעתא דשמיא נחתום את הנושא הזה עם עוד שתי שלבים אחרונים.

שלב שלישי - בן שלוש עשרה למצוות

בהגיע הילד לגיל שלוש עשרה, מתחילה להתפתח אצלו יכולת 'קבלת האחריות' - תהליך שמעניין לילד את היכולת להיות אחראי על מעשיו ועל עתידו. פעמים רבות יתפלאו ההורים כיצד בנם כה גדל מיום הבר-מצוה, והאמת שזה התפתחות כמעט טבעית הבאה יחד עם הגיל.

מבחינת ההתפתחות הלימודית - כמעט ואין שינויים מיוחדים, עם זאת קבלת "האחריות" - מעצימה את יכולת הלמידה. אינו דומה תלמיד שמתעניין בלימודו ואחראי על עתידו לאחד שאינו מתעניין כלל בלימודיו, וכל מעייניו מסתכמים במשחקים עם חברים.

בשלב זה חשוב מאוד לפתח את האחריות ולתת מקום לבגרות האישית של הילד. להעניק "עצמאות" ולבסס את מבנה האישיות של הילד. בגיל זה לרוב ניתקל ב"בגרות פתאומית" של הילד - מציאות שעשויה להתבטא במאבקי כח ומלחמות על "המילה" שלו ועל דרישותיו - המציאות הזו מעמידה לא פעם את ההורים בפני דילמה ובפני שאלות קשות: "מה קרה לילד?" - אבל האמת היא שזו תקופה בה הילד מנסה לבסס את מעמדו ואישיותו. ולכן, אם ננהל שלב זה נכון עם רגישות והבנה עמוקה של התהליכים הפנימיים של הילד - נצליח לבנות את אישיותו באופן שתייע לו כל חייו. עתיד עם אחריות, עצמאות ויכולת קבלת החלטות.

שלב רביעי - בן חמש עשרה לתלמוד

גיל זה הוא השלב בו מגיעה החשיבה לשיאה. החשיבה המופשטת מגיעה לבשלותה המלאה וממילא אצל הילד מתפתחת היכולת לחשוב ולנתח גם אירועים או מידע שאינו מוחשי. מכאן מתחיל הילד להעלות השערות ורעיונות לפתרון בעיות. הסקת מסקנות ובניית כללים וחוקיות - היא החלק העיקרי של גיל זה.

כחלק משלבי ההתפתחות - יכולת השימור והעברה - מתבססים אצל הילד, ובכך הוא מצליח להעביר מיומנויות וידע מנושא אחד לרעהו, ובכך להקיש ולפתור עניין על בסיס התנסויות קודמות. וכלשונו של

מרכז תבונות - מסוגלים להצליח בגמרא הינו מרכז ייחודי המטפל בקשיי למידה בלימוד הגמרא. שיטת האבחון המקיף של המרכז מבוססת על מודל שבעה מנגוני למידה בהם כל לומד חייב לעבור בכדי להצליח - תוך שלכל מנגון יש כלי אבחון ייחודיים המותאמים לשפת הגמרא. ע"י אבחון מקיף נצליח לזהות במדויק את הקשיים הנסתרים אצל הלומד ולהציע פתרונות מעשיים שיהפכו אותו - ללומד עצמאי בסייעתא דשמיא. האבחון הייחודי כבר סייע למאות תלמידים להיות מסוגלים ללמוד גמרא לבד. מעוניינים להצטרף להצלחה: חייגו כעת למרכז ותחילו ליהנות מהגמרא.

הפעלה וחינוך בלימוד

איך נייצר הנעה פנימית ללימוד?

אבל אז אומרת הגמרא שה'פטנט' הזה לא החזיק הרבה זמן: "עד תלתין יומין עבד הכי, מכאן ואילך כיון דדש דש" - ופירש"י: "משהרגיל היתוש ולמד בקול הקורנס הכיר בו ולא הניח ניקורו". הא לך שאפילו יתוש יש בכוחו להתרגל.

יתירה מזו, מצינו תוספת חשובה להשפעת ההרגל, והוא עפ"י ביאורו של הטור (או"ח סי' ת"ל) שם מבאר את פשר מקור השם "שבת הגדול" - שהוא על שם נס גדול שהיה עם ישראל, שלקחו שה, שהוא למעשה מסמל את אלוהי מצרים וקשרו אותו לכרעי המיטה מעשור לחודש ועד ליל חג הפסח, והמצרים כולם רואים ועיניהם כלות - אך לא מזיקים לישראל.

שואל הב"י על המקום: א"כ לפי טעם זה היה מקום לקרוא לכל אותם הימים - "ימים גדולים" - שבכולם היה הנס. ומתוך תירוץ עצום: "ויש לומר שעיקר הנס היה בהתחלתה שאז היה עיקר קהיון שיני המצריים אבל אחר שעבר היום הראשון כיון דדשו דשו".

בדברי הבית יוסף טמון רעיון גדול ונשגב, והוא: שאפילו לדברים קשים שמצייקים ומפריעים, כמו קשירת אלוהי מצרים לעיני המצריים - עשוי ההרגל לרכך ולגרום לאדם להתרגל!

ואם כן צצה ועולה השאלה מה טיבו של "ההרגל" ועד כמה נחוץ הוא לחינוך, אם בכלל?

בשבוע הבא נמשיך ונעמיק עוד על משמעות "כח ההרגל", מדוע נברא באדם, ומהי המשמעות שלו בחיים של תורה.

פרק ב: חינוך מול הרגל (א)

בשבוע שעבר ביארנו שחינוך הוא חדר ייצור של פעולות ולא שלילה שלהם. חינוך מייצר ואינו מדכא. כעת כחלק מהגדרת היסוד הנ"ל עלינו להכנס לסוגיית "ההרגל" בחיי עבודת ה' החינוכית.

מעיון נרחב בדברי רבותינו, אנו מקבלים התייחסות ל"הרגל" - משתי קצוות המתרס, שתי גישות סותרות לכאורה. התייחסות אחת מעניקה יחס חם ל"הרגל" וסיבות שונות למה הוא נצרך לעבודת ה', אך מאידך, ישנם לא מעט התייחסויות שליליות לחלק הרע שטמון ב"הרגל".

מידת "ההרגל" תופסת ואוחזת בכל אשר בו רוח חיים. ניתן לראות אדם הפועל מעשה באופן אוטומטי וכלל לא שם לב למה שהוא עושה.

ביטוי מעניין מצינו בדברי הגמרא במגילה (ז, ב): "אי קקלאה מלכא ליהוי - דיקולא מצואריה לא נחית", והכוונה במשפט זה - שאם ניקח אדם שעבד כחקלאי, אפילו אם נמליך אותו למלך, עדיין לא יניח מעל ראשו את הסל שבו מאכיל את הבהמות (כמובן שמשפט זה נאמר במליצה, עיי"ש, אך עיקר הרעיון וודאי אמיתי). זו דוגמא מרתקת מדברי חז"ל, עד כמה ההרגל פועל אפילו בלי כוונת האדם כלל.

עוד מצינו ש"ההרגל" משפיע אפילו על בעלי חיים. יש גמרא ערוכה בגיטין (נו, ב) ובה מסופר המעשה בטיטוס הרשע והיתוש שנכנס לראשו, ושם הגמרא מתארת את שמחתו של טיטוס לאחר שזיהה שכשנוקשים בקורנס - היתוש פחות מציק.

משולחנו של המאבחן

סודות ויסודות מחדר האבחונים של מרכז תבונות

ראובן בחור גבוה מאוד עם מבט רציני עמוק, בוגר. אך משהו בבגרות החיצונית שלו נראתה בעיני כ'תחפושת'. הבגרות שהפגין לא כל כך תאמה את האישיות האמיתית שלו. הוא הגיע אלי ל'מיפוי' כישורים בגמרא' כי המשגיח שלח. ההורים ניסו להרויח זמן, אך מסבר שלקשיים יש הרבה סבלנות, והם יודעים להמתין בסבלנות לשעת הכושר.

בסופו של דבר, ראובן יושב מולי. האמת שכבר בעשר דקות הראשונות נפרץ המחסום וישבנו ללמוד ממש כמו שני בחורים בשיבה, הוא אפילו שכח שאני 'בודק' את יכולותיו ורושם תוך כדי על הדף שלפני. הוא נהנה מהלימוד וגם אני. ואז פתאום הוא פונה אלי ושואל: "איך זה שאיתך הלימוד כ"כ שונה, כ"כ מהנה?", אני הבטתי בו וחייכתי. הנה בידי פתרון מוצלח בסייעתא דשמיא לראובן שלנו.

אופי 'המְרָצָה' הוא ה'מְקַל' שמעכב את גלגלי ההצלחה אצל בחורים רבים. בחורים ובפרט בוגרים מציירים לעצמם עץ גבוה ומבלי משים תולים את עצמם עליו. אני עליתי איתו על העץ שלו - ושם בחנתי את קשייו, ומצאתי שלמרות ה"רושם החיצוני" הנכבד - יש קשיים רבים. אבל עיקר התגלית היתה: שיש פתרונות. וכשניסיתי אותם בשטח גרמתי לראובן ליהנות פתאום מדבר שהוא עושה יום יום...

העץ שתלה את ראובן

מה חדש?

הדרכה: הוראת המשנה לגיל הרך

לאור בקשת מחנכים רבים, אנו עובדים כעת על מאמר הדרכה בנושא: "לימוד המשנה לגיל הרך" - שיתן תמונה על הצורה בה מלמדים נכון את המשנה - כהכנה ללימוד הגמרא.

המעוניינים לתת רעיונות, לייעץ מנסיונם, לשתף, לשאול או להציע דרכי הוראה - מוזמנים לשלוח מייל למערכת.

לקבלת הגיליון ועוד חומרים נוספים ישירות למייל לחץ כאן

גיליון זה מודפס בכמות מצומצמת באפשרותך לזכות את חבריך ומכריך... הדפס את הגיליון ותעזור גם להם

הפרוספקט החדש שלנו - מוכן! לקבלתו שלחו מייל כעת והוא ישלח אליכם...

הילד מתקשה בלימוד הגמרא? יש פתרון. יעיל מדוייק ומהיר.

הצטרפו למאות התלמידים
שכבר מסוגלים ללמוד גמרא לבד!
על ידי שלושת הצעדים להצלחה:

- אבחון מקיף ומקצועי בגמרא
- תוכנית למידה מותאמת
- ליווי מקצועי לביצוע

רוצים לדעת עוד על התהליך?
האזינו לפירוט המלא במערכת הטלפונית

שלוחה 71 **0733-478-474**

